

KAPTOLSKA KNJIŽNICA U HVARU

NOVAK-VUKELIĆ MAJA

I.

Mnogo je toga pridonijelo, da se upravo u Hvaru i na Hvaru stvorio i preko jednog stoljeća postojao jedan od centara hrvatske književnosti u XVI. i XVII. stoljeću. Hanibal Lucić (r. 1485, u. 1553), Petar Hektorović (r. 1487, u. 1572), Jeronim i Hortenzije Bertučevići, Mikša Pelegrinović, Vinko Pribojević, Marin Gazarović, Martin Benećević, cio taj niz istaknutih i odličnih naših pjesnika i pisaca od početka XVI. do XVII. stoljeća, mogli su pisati samo u sredini za njih povoljnoj, da bi zatim, obrnuto, oni utjecali na svoju sredinu. Bilo je ekonomskih i socijalnih razloga, koji su utjecali na stvaranje takvih mogućnosti, ali je svakako trebalo za kulturni život da postoje i knjige, iz kojih se moglo crpiti znanje. Bilo je bez sumnje u Hvaru ljudi, koji su imali svoje privatne biblioteke, kao što ju je u susjednom Splitu imao Marko Marulić.¹

Međutim, nama je poznato, da je u Hvaru u to doba bilo i samostanskih biblioteka, kojima su se bez sumnje služili i ljudi izvan samostana. U svom govoru »O podrijetlu i zgodama Slavena«, koji je god. 1525. održao u Hvaru dominikanac Vinko Pribojević, ističe on, da u njegovu samostanu postoji bogata knjižnica (»egregia bibliotheca«),² a poznato nam je i to, da je tada i samostan hvarske Male braće imao biblioteku.³ Bilo je, dakle, pored privatnika i javnih institucija, koje su imale svoje biblioteke.

II.

Da li je već u to doba postojala u Hvaru i Kaptolska biblioteka, koja još i danas postoji i u kojoj se nalaze tolike knjige, štampane u vrijeme, o kojemu govorimo?

¹ Kolendić Petar, Marulićeva oporuka, Split 1924., str. 12. Novak Grga, Split u Marulićevo doba. Zbornik u proslavu petstogodišnjice rođenja Marka Marulića 1450-1950, Zagreb 1950., str. 108.

² Vincentius Priboevius, De origine successibusque Slavorum, digessit G. Novak, Zagrabiae 1951, str. 101.

³ Novak Grga, Hvar, Beograd 1924, str. 150.

Još se i danas u hvarskoj Kaptolskoj biblioteci nalaze ispisani historijski podaci, gdje se kaže, da je tu biblioteku osnovao biskup Cezar Bonajuti, rodом Mlečanin, god. 1759.⁴ Noviji pak podaci otkrivaju, da je ta biblioteka postala u god. 1661., kad je hvarski kanonik Vinko Vitaljić (Vicenzo Vitalizio)⁵ oporukom ostavio svoje knjige hvarskom kaptolu. Međutim, radeći u arhivu hvarske Kaptolske biblioteke našla sam dokument, prema kojemu je hvarska Kaptolska biblioteka osnovana mnogo ranije, i to u XV. stoljeću. Njezin je osnivač hvarski biskup Toma Tomasini. Taj učeni dominikanac, koji je bez sumnje svratio na se pažnju pape Eugenija IV. svojom spremom i sposobnošću, bio je poslan kao papinski legat k bosanskom kralju Stjepanu Tvrtku II. Kad je Tvrtka II. naslijedio Stjepan Toma (g. 1443), ostao je hvarski biskup Toma Tomasini i dalje papinski legat u Bosni. Pa i Eugenijev nasljednik papa Nikola V. zadržao je Tomu Tomasinija kao svoga legata kod bosanskog kralja. Nasljednik pape Nikole papa Kalikst III. kao i njegov nasljednik Pio II. povjerali su tu istu dužnost hvarskom biskupu Tomi, koji ju je vršio sve do pada Bosne pod Turke.⁶

Kao biskup sudjelovao je Toma Tomasini na firentinskom crkvenom saboru i potpisao njegove zaključke. Taj vrlo učeni crkveni dostojanstvenik nastojao je, da i u svojoj privatnoj biblioteci sabere što više vrijednih knjiga. A kad je malo iza svoga povratka iz Bosne osjetio, da je star i da mu se bliži smrt, pobrinuo se, da te knjige dade na upotrebu onima, koji su mu po njegovu osjećanju bili najbliži: svećenicima hvarske katedrale.

U svojoj oporuci od 29. kolovoza 1461. spomenuti biskup Tomasini određuje između ostalog i ovo:

»Isto tako, kako se vidi iz darovnice, učinjene između živih, godine gospodnje hiljadu četiri stotine šezdesete, a dne dvadeset petog studenog, napisane od gospodina Nikole Nigera, javnog notara, darovao sam naprijed spomenutoj hvarskoj katedrali zlatom optočenu krasnu mitru i sve ostalo crkveno ruho, knjige i srebrninu i druge stvari, koje su određene za crkvu i za službu božju. Isto tako potvrđujem tu darovnicu i hoću da bude valjana, i nju po oporučnom pravu ratificiram. Isto tako pravom legata ostavljam istoj hvarskoj crkvi pored tih darovanih joj dobara vrlo lijepe i vrlo dobre Dekretale,⁷ Sextum⁸ i Klementine,⁹ koje se nalaze u malom svesku bez glosâ.

»Item quia pro ut pro ut¹⁰ apparet in Instrumento Donationis inter uiuos facta, sub anno Domini Millesimo quadringentesimo sexagesimo, die uero uigesima quinta Nouembris, scripto per ser Nicolaum Nigreum Notarium Publicum donai Ecclesiae prefatae Pharensi Cathedrali mitram aurifusatam et pulchram,

⁴ Ovi se podaci nalaze napisani na jednoj ploči iz kraja XIX. st.

⁵ G. Novak, Hvar, str. 138.

⁶ Farlati, *Illyricum Sacrum*, IV, Venetiis 1769, str. 255-263.

⁷ Gregorius IX (papa): *Decretales*.

⁸ Bonifacius VIII: *Liber Sextus Decretalium*.

⁹ Clemens V: *Constitutiones Clementinae*.

¹⁰ Dvaput je u »Legati Pii« prepisano »pro ut«, što je očito pogreška prepisivača.

ac omnia alia paramenta, libros et res argenteas et alia pro Ecclesia, et ad diuinum preparata: Ideo eadem donationem confirmo et ratam esse uolo, et iure testamentario ratifico. Item iure legati eidem Ecclesiae Pharensi ultra eadem bona donata dimitto decretales satis bonas et pulchras, Sextum et Clementinas que sunt in paruo uolumine sine glosis.

Bu (?)¹¹ o četvrtoj i petoj od dekretala na papiru, četvrtu knjigu Misli svetoga Tome,¹² koja nije osobito lijepa, ali dobra, vrijedna dvanaest dukata, i pored toga Pisanellu¹³ dosta ispravnu. Poslanice svetog Jerolima,¹⁴ nove i lijepe, koje sam dao za sebe načiniti (prepisati) od svećenika Antuna iz Korčule, i preko toga sve i druge, ako ih budem imao i stekao u svom životu. Stime, da, ako neko od klerika, koji se nalaze pri spomenutoj crkvi, bude htio da ih čita ili proučava, mogu da se spomenutim knjigama služe, s dopuštanjem biskupa i kaptola, uz uvjet, da se ne iznose izvan grada Hvara, uz pridržanje vlasništva i raspolaganja naprijed spomenute crkve i kaptola. I molim drage sinove u kaptolu, da ulože naročitu i postojanu brigu, da ih čuvaju i u redu drže, da se sve vjerno sačuva, opterećujući ovim i njihovu savjest kao i onu prečasne gospode i otaca njihovih nasljednika.«

Bu super quarto et quinto decretalium in papiro, quartum Sententiarum Sancti Thomae non ualde pulchrum, sed bonum ualoris ducatorum duodecim, et ultra Pisanellam satis correctam, Epistolas Sancti Hieronimi nouas et pulcras, quas sibi feci a Presbitero Antonio de Curzola, et ultra hos omnes et alios si quos habuero, et acquisiuero in uita mea. Cum hoc, quod si qui ex clericis dictae Ecclesiae residentibus legere aut studere uoluerint, habeant usum dicterum librorum cum licentia Episcopi et Capituli, dummodo non exportantur extra Ciuitate Pharenssem, seruala tam proprietate et dispositione Ecclesiae et Capituli predictorum. Et rogo filios dilectos Capitulum, ut pro tuendis et conseruandis illis singularem et diligentem curam adhibeant, ut fideliter omnia conseruentur grauando tam illorum quam Reuendissimorum, Dominorum et Patrum meorum successorum conscientias super hoc«.¹⁵

Prema toj oporuci biskup Tomasini ostavlja među ostalim i tri knjige: Dekretale (Grgur IX), Sextum (Bonifacije VIII) i Klementine (Clement V). Te posljednje nalazile su se u jednom malom svesku i bile su bez glosa (bez komentara). Ma da su sve te tri knjige sastavni dijelovi zbirke Corpus iuris canonici, one se i ovdje nalaze svaka za sebe.

¹¹ To je vjerojatno abrevijatura (Gu?) za Gregorius IX, koji je autor djela: Decretalium libb. V., od kojega se tu citira dio IV-V.

¹² Thoma de Aquino: Super quarto Sententiarum.

¹³ Nicolaus de Ausmo: Supplementum Summae Pisanellae.

¹⁴ Hieronymus S. Epistolae.

¹⁵ Oporuka je biskupa Tome Tomasinja od 29. kolovoza 1461. ovjеровljeni prijepis u pergamentnom kodeksu pod naslovom »Legati Pii« u Kaptolskom arhivu (u Kaptolskoj biblioteci u Hvaru). Prijepis je ovjеровio kancelar komune Hvara Vincenzo Michieli. Oporuka biskupa Tome Tomasinja nalazi se na str. 42—51. a citirani pasus na str. 44, i 45.

U oporuci se posljednje dvije knjige navode skraćeno, kako su se obično nazivale, pa se kaže »Sextus« mjesto »Liber Sextus«. Ta zbirka Bonifacija VIII. sastavljena 1298. god. ima 5 knjiga i sadržava dekretale, koji su izdani poslije pape Gregorija IX. i zaključke crkvenih sabora u Lyonu (od god. 1245-1275). Isto se tako u ovoj oporuci nazivaju skraćeno i »Clementinae«, mjesto »Clementinae constitutiones«, koje su sastavljene godine 1313. po nalogu pape Klementa V.¹⁶

Od djela, koja je biskup Toma Tomasini ostavio hvarskom kaptolu, vjerojatno se do god. 1808., t. j. do sastavljanja kataloga sačuvalo djelo, koje se u oporuci spominje kao »Pisanella«. U katalogu od god. 1808. nalazimo upisanu knjigu »Pisanella-gottico«, bez ikakvih drugih podataka, dakle je vjerojatno to rukopis. To je inače poznati teološki spis, kojemu je pisac Nicolaus de Ausmo, a i izdano je u toku XV. st. u mnogo izdanja pod naslovom: »Supplementum Summae Pisanellae«.

Treba najviše žaliti, što se nijesu sačuvala »Epistolae Sancti Hieronymi« ili, kako se nalazi u prijepisu, »Hieronimi«, jer je njih prepisao naš čovjek, Korčulanin pop Antun, a bile su »nove i krasne«. Da su doista bile krasne, možemo vjerovati, jer biskup Toma Tomasini točno opisuje ono, što poklanja, i on kaže, kad neka knjiga nije lijepa. Poklanjajući knjigu »Quartum Sententiarum Sancti Thomae (Aquínatis)«, on izričito ističe, da nije »naročito lijepa« (non valde pulchrum). Za nas je taj podatak vrlo važan i zbog toga, što nas upućuje, da je u Dalmaciji bilo još uvijek dobrih prepisivača starih kodeksa, pa valja uzeti, da je mnogi iluminirani pergamentni kodeks domaće djelo. Pop Antun Korčulanin je veza između ranosrednjevjekovnih benediktinskih i drugih skriptorija s kasnijim fratrom Bonaventurom Razmilovićem, koji je god. 1670.-1675. iluminirao koralne knjige u franjevačkom samostanu na Poljudu kraj Splita.

Biskup Toma Tomasini ostavlja svoje knjige stime, da budu na raspolaganju kleru hvarske crkve, t. j. kanonicima, svećenicima i klericima uopće. Oni će prema riječima — »dummodo non exportantur extra Ciuitatem Pharensem«, — moći posuđivati knjige izvan zgrade, u kojoj su se one čuvale, ali samo u gradu Hvaru. Kako je kler u to vrijeme bio vrlo brojan i sastojao se od oko četrdeset učenih ljudi, to je upotreba tih knjiga mogla biti znatna. Vjerojatno su se i drugi služili tim knjigama. Koliko je biskupu Tomi Tomasiniju bilo do toga, da se knjige očuvaju, vidimo po tome, što on obavezuje savjest kaptola i biskupâ, svojih nasljednika, na pomno i marljivo čuvanje knjiga. — Njegova je oporuka najstariji, a i najnovije utvrđeni podatak o osnutku hvarske Kaptolske biblioteke.

Biblioteka, koju je utemeljio biskup Tomasini, povećala se knjigama, koje je god. 1481. ostavio hvarskom kaptolu svećenik Lucian de Nicolinis, pok. Pavla. U svojoj oporuci sastavljenoj 18. ožujka 1482. on kaže:

¹⁶ Meyers Grosses Konversations-Lexikon, IV Bd., Leipzig und Wien 1906, str. 297.

»Isto tako ostavljam crkvi svete Marije od Milosti XXII dukata, da kupi jedan Psalterij za moju dušu . . . Isto tako ostavljam kaptolu crkve svetog Stjepana moj Supplementum¹⁷ i Rationale Diuinorum offitiorum¹⁸ stime, da načine u sakristiji jednu pregradu s policama, da se u njoj čuvaju knjige i da se ne bi odnosile.«

»Item relinquo Ecclesiae Sanctae Mariae de Gratiis ducatos XXII pro emendo unum Psalterium pro anima mea . . . Item relinquo Capitulo Ecclesiae Sancti Stephani meum Supplementum et rationale Diuinorum offitiorum, cum hoc si fecerint in Sacristia cancellum pro libris seruandis cum cantirellis ne amouentur.«¹⁹

Odatle se vidi, da se ovdje radi prvo o knjigama, koje služe svećenicima isključivo za njihove molitve. To je »Supplementum« i »Rationale.« Drugo, on te knjige ostavlja kaptolu uz uvjet, da se u sakristiji načini za njih posebna pregrada s policama, kako se ne bi odnosile. Štoviše, on određuje, da se, ako kaptol to ne učini, te knjige predadu crkvi sv. Marije od Milosti (t. j. hvarskom franjevačkom samostanu).

Naprijed spomenuti kanonik Vinko Vitaljić u svojoj oporuci od 18. kolovoza 1661. god. ostavlja sve svoje knjige hvarskom kaptolu. U oporuci se nalazi i ova odredba:

»Isto tako ostavlja sve knjige ovom prečasnom kaptolu, da ih posjeduje, da se njima služi i da ih čuva. (Ispušteno)

Isto tako ostavlja stolnoj crkvi ovoga grada za svoju dušu svu onu rubeninu za kaleže, korporale, torbice i drugo, što će se zateći u njegovu posjedu, a što se upotrebljava za služenje svetih misa, s dva nova brevijara.«

»Item lascia tutti li libri a questo Venerabile Capitolo a fin che li posseda, et usufruita, douendo hauer cura d' essi.

Ommisiss

Item lascia tutti quelli facioli da Calizi, Corporali Borse et altro, che si tenirà in suo potere, spettante alla celebratione delle diuine messe con doi Breuiarij noui alla Chiesa Cathedrale di questa Città per l' anima sua.«²⁰

Pored knjiga, koje ostavlja kaptolu Vinko Vitaljić, ostavlja katedrali grada Hvara dva brevijara. Kako su brevijari knjige određene za molitvu svećenika, vidi se, da on oštro luči te knjige od onih, koje ostavlja kaptolu za knjižnicu.

Kako vidimo, biblioteka se stalno povećavala darovanim knjigama, pa je prema tome nastala potreba, da se ona uredi.

¹⁷ Nicolaus de Ausmo: Supplementum Summae Pisanellae.

¹⁸ Duranti (Durandus) Guillelmus: Rationale diuinorum officiorum.

¹⁹ Legati Pii della Cathedrale di Liesena. Volume Primo, str. 94. — Kaptolski arhiv u Hvaru.

²⁰ Legati Pii cit. str. 116. Ovaj je prijepis djela originalne oporuke kanonika Vitaljića ovjerovio notar Gabriel Angelini-Legati Pii str. 120. u Kaptolskom arhivu u Hvaru.

III.

Prema dokumentima, koje sam pronašla u arhivu hvarskoga kaptola, Vol. XI, fol. 26 ss., od 9. i 11. svibnja 1664., dobivamo jasnu sliku poslovanja Kaptolske biblioteke u XVII. stoljeću. U veoma opširnom zapisniku kaptolske sjednice iz god. 1664. iznose se prilike u biblioteci, njene potrebe i uređenje. Važno je napomenuti, da su kanonici, koji su tada sačinjavali hvarski kaptol, bili neobično učeni i kulturni ljudi. Mnogi su od njih imali titulu doktora. Čitajući zapisnike kaptolskih sjednica vidimo visoko kulturno stanje tadašnjeg hvarskog kaptola. Taj zbor učenih ljudi rješavao je različna pitanja kaptola, a među njima i pitanje biblioteke. Na ovoj se sjednici u prisustvu svih članova kaptola prvi put bira bibliotekar i određuju se pravila, prema kojima će biblioteka poslovati. Ne ću iznositi cijeli zapisnik te sjednice, iako se ona bavi stalno bibliotekom, jer bi to bilo preopširno, već ću iznijeti samo najvažnije podatke.

U prvom se redu govori o sređenju darovanih knjiga Vinka Vitaljića,²¹ koje se moraju inventirati s pažnjom i opisati stanje i ušćuvanost svake pojedine knjige. Zatim se nastavlja:

»Treba izabrati jednu osobu između članova kaptola, ključara svih knjiga, koji ne smije nikada nikome povjeriti ključeva; zatraži li netko, da bi posudio knjigu, neka dade svaki put jednu i zapiše jamčevinu u knjigu, koju će u tu svrhu držati kod sebe, za svoje vlastito pokriće, obavezujući svakoga, da što brže vrati knjigu.

»Sia destinato un soggetto del corpo del Capitolo che di tutti li libri douerà tenere le chiavi, quali non habbia ad affidar giamai a chi si sia, ma ricercato da alcuno di imprestito de libri, ne dia un solo per uolta, facendosi fare la cautione, in un libro, che a questo effetto si tenirà appresso di se per propria cautione, obligando ciascuno alla solecita restitutione.

Navedena dva inventara neka budu u kaptolskom arhivu pod paskom »prokuratora«, koji će u to vrijeme vršiti dužnost, a u slučajevima novog biranja bibliotekara (koje će se vršiti svake godine) uzet će novi bibliotekar ključeve uporedivši prije toga knjige primljene na čuvanje od svog prethodnika sa spomenutim inventarom.

Jedna kopija tog inventara bit će upisana (zavedena) u knjigu određenu za priznanice posuđenih knjiga, pa ustanovi li se, da nema neke knjige, obavijestit će kaptol ili najstarijeg njegova člana, koji će se naći u gradu, kako bi prijašnji bibliotekar bio prinuđen da bude knjiga vraćena. Ako u roku od mjesec dana ne bude knjiga vraćena, »prokurator blagajnik« može da po svom ovlaštenju zadrži primjerenu naknadu (»distribuciju«) prema vrijednosti izgubljene knjige, da se upotrebi redovito za nabavu druge slične knjige.

²¹ Kaptolski arhiv u Hvaru u Kaptolskoj biblioteci u Hvaru, Vol. XI., fol. 27. r.

Ne izvrši li prokurator, kako je propisano, neka bude kažnjen gubitkom aktivnog i pasivnog prava glasa, koje mu pripada u kaptolu, za godinu dana, i gubitkom dužnosti, a njegov nasljednik treba da izvrši ono, što je bio dužan njegov prethodnik učiniti.

Ako bi bibliotekar morao oputovati iz grada, treba da ostavi spomenute ključeve najstarijem članu kaptola, koji se bude nalazio u gradu, s propisanim jamstvima, a ovaj će ih držati do povratka bibliotekara, koji je na dužnosti, ili do saziva kaptola, na kojem će se izabrati nasljednik.

Neka se nitko nikada ne usudi, ma kakvog on položaja bio, pokušati na nedopušten način prisvojiti ključeve ormara ovih knjiga ili dobivene (ključeve) na bilo kakav način upotrebiti bez prisutnosti bibliotekara. Ako bi to učinili članovi kaptola, oduzet će im se na deset godina pravo glasa u kaptolu, a ako to učine oni iz nižeg svećenstva, izgubit će zauvijek beneficij da vrše dužnosti, koje običava davati ovaj kaptol, pored drugih kazni, o kojima će odlučiti suci, kojima će ovaj kaptol podnijeti tužbu u povodu takvih prestupaka, eda se takvi prestupci isprave.«

Li prefati due inuentarij²² siano nell' Archivio Capitolare sotto la cura del Procuratore che sarà pro tempore, et nelli casi di mutatione del Bibliotecario (qual sarà fatta d'anno in anno) si pigliarà il moderno le chiavi previo il confronto di libri riceuti in consegna dal suo precessore coll' inuentario sudetto.

Una copia di questo inuentario sarà registrata nel libro destinato per le riceute de libri imprestati, e trouando che manchi alcuno, ne darà parte al Capitolo, o al Maggior d'esso, che s'attrouarà alla Città, accio sia astretto il Bibliotecario precessore alla restitutione, quale non seguendo in termine d'un mese il procuratore Cassiere possi trattenersi di propria autorità la distributione²³ equiualente al aulore del smallito libro per impiegarlo di solito in un altro simile, et non essequendo il procuratore quanto si è prescritto cada nella priuatione di uoce attiuu, e passiuu douutali in Capitolo per un anno, a della carica douendo il suo successore supplire e quanto era tenuto il suo processore.

Douendo il Bibliotecario partire fuori della Città, dourà lasciare le chiauì soprannominate al Maggior del Capitolo, che s'attrouara nella Città con quelle cautioni che di sopra sono prescritte, a questo le tenirà sin' al ritorno dell'attual bibliotecario, o pure sino la ridduttione del Capitolo, nel quale sarà fatto il successore.

²² Ovdje se misli na inventar, koji je bio sastavljen po naredbi komesara oporuke pokojnog Vitaljića od javnog notara Don Jakova Hektorovića i onaj inventar istih knjiga, koji je imao sastaviti jedan kanonik, izabran u tu svrhu od hvarskog kaptola.

²³ Distribucija je dio prihoda, koji je dobivao pojedini član klera bilo od prihoda kaptola i crkve, bilo od ostavina prilikom spomen-misa za one, koji su te ostavine namijenili.

Ne ardisca già mai alcuno, di che grado egli si sia tentar con indebite forme usurparsi le chiaui d'armeri d'essi libri, o hauute sotto qualsiuoglia colore seruirsene senza l'assistenza del bibliotecario sotto pena di priuatione di uoce attiuua, e passiuua del Capitolo à Capitolari per anni dieci, ed ad altri d'inferior Clero d'esser priui in perpetuo del benefitio d'hauer cariche solite conferirsi da questo Capitolo, oltre l'altre, che restaranno in arbitrio di Giudici, appresso a quali sarà presentata da questo Capitolo con occasione di tali eccessi, l'indolenza per la correttione di loro eccessi».

Taj je zaključak prihvaćen od svih prisutnih članova kaptola s 9 glasova za, a jedan se član kaptola uzdržao od glasanja. Za bibliotekara je izabran Hektor Hektorović (Hettore Hettoreo).

Ti strogi propisi o posuđivanju knjiga nastali su zato, jer su neki samovoljno otvarali ormare i uzimali knjige. Na sjednici se dalje vodila duga i oštra debata između kanonika dra Luiggija Lupija (koji je na nepropisan način uzimao knjige i koji se uzdržao od glasanja) i ostalih članova kaptola. Koliko se nastojalo oko čuvanja knjiga, vidimo najbolje po ovome; budući da se ključ jednog ormara knjiga nalazio kod dra Lupija, a on ga nije htio vratiti, odlučeno je, ako ne vrati ključ:

»da gospodin bibliotekar, koji je jučer na večer izabran od ovog prečasnog kaptola, treba, pošto uporedi knjige s inventarom, da prenese u svoju kuću sve knjige i rukopise, koji se nalaze u rečenim ormarima, zato da ih čuva, sve dok sud ne kazni drzovitog krivca i ne bude osigurano, da će se spomenute knjige i spisi bez opasnosti moći čuvati.

»Il Signor Bibliotecario, ch'ieri sera è stato fatto da questo Venerabile Capitolo debba preuio inuentario trasportare tutti li libri, e scritte, che stanno reposte in detti armeri alla sua propria habitatione per la conseruatione di quelli, perfino che dalla Giustitia ne sia repressa l'audacia del delinquente e seruata sicurezza per la conseruatione delli prefati libri, e scritte.«²⁴

Na toj sjednici spominje se među ostalim »knjige i biblioteka ostalih pobožnih oporučitelja, a naročito blage uspomene monsignora biskupa Tomasinija.«

»gli libri e la biblioteca d'altri pij testatori, e specialmente della Bona memoria del Monsignore Vescovo Thomasini«.

Kako smo ranije vidjeli, biskup Tomasini darovao je svoje knjige još 1461. godine hvarskom kaptolu. Iz toga se vidi, da je biblioteka trajno postojala od onoga vremena do god. 1664. Pritom treba napose istaknuti taj navod god. 1664., jer bi se moglo pretpostaviti, da je god. 1571. pri rušenju katedrale od strane Turaka biblioteka bila uništena. Prema tom je dokumentu sigurno, da su knjige i biskupa Tomasinija i ostale sačuvane kao i to, da je bilo i drugih darovalaca.

²⁴ Zapisnik sjednice, koja se nastavila u samostanu dominikanaca. Cit. rukopis, fol. 31. v.

Iz tih podataka kao i prema oporuci biskupa Tomasinija može se zaključiti, da je biblioteka i prije posuđivala knjige izvan biblioteke, imala inventar i bila sređena. Ali sada se bira bibliotekar, kojemu je povjerena naročita briga oko biblioteke — »che douerà hauer cura, e conseruatione de libri«. Ovdje se spominje »Procuratore Cassiere«. Upoređujući to s kasnijim pravilima, a i s biranjem dvaju bibliotekara na sjednicama od 2. kolovoza svake godine²⁵ jasno je, da se i ovdje radi o dvojici članova kaptola, kojima su povjereni poslovi biblioteke. Prokurator blagajnik vodi blagajnu i račune biblioteke, kako je naprijed spomenuto, a bibliotekar nadzire knjige, popisuje darovane ili nabavljene knjige i vodi točnu evidenciju pozajmljenih i povraćenih knjiga. Postojao je inventar knjiga, a osim toga u posebnoj su se knjizi bilježile pozajmljene knjige s potvrdom, t. j. potpisom onoga, koji ih pozajmljuje. Knjige su se posuđivale i izvan kaptola na određeno vrijeme, ali uz jamstvo. Iz svega dakle vidimo, da je biblioteka u to vrijeme, a po svoj prilici već i ranije, bila sređena.

Posebna prostorija za biblioteku nije postojala. Knjige su se čuvale u ormarima, koji su bili smješteni u sakristiji katedrale. To saznajemo iz zapisnika kaptolske sjednice, gdje se kaže: »li armeri posti in questa Sacrestia, nelli quali stanno rinchiusi li libri, e scritte più importanti a questo Venerabile Capitolo« (»ormari, koji se nalaze u ovoj sakristiji, u kojima su zatvorene knjige i važniji spisi ovoga prećasnoga kaptola«).

IV.

Stalnim darivanjem knjiga javlja se potreba za gradnjom posebne prostorije za biblioteku. God. 1759. ostavio je biskup Cezar Bonajuti oporukom sve svoje knjige hvarskom kaptolu pod uvjetom, da se podigne dvorana biblioteke. I tako je kaptol o svom trošku podigao dvoranu, u kojoj se i danas nalazi biblioteka. Kasnije, oko god. 1880., biskup dr. Andrija Ilić dao je na svoje troškove popraviti dvoranu biblioteke, nabavio potrebno pokućstvo i darovao 2.000 (dvije tisuće) kruna u državnim obveznicama kao zakladni fond.

Tim prihodom imala se biblioteka uzdržavati i nabavljati redovito knjige. Svojom oporukom ostavio je biskup Ilić kaptolu svoju knjižnicu.

Jasno je, da je gradnjom dvorane za biblioteku i povećanim brojem knjiga nastala potreba za još boljim uređenjem knjižnice. Da je knjižnica imala inventar knjiga, to sigurno znamo iz utvrđenih doku-

²⁵ Od kasnijih bibliotekara spominje Grga Novak kanonika Lupija, a nakon njegove smrti 1679. Batistu Leporinija. Isp. Grga Novak, Hvar, Beograd 1924., str. 150.

menata. Prvi sačuvani katalog hvarske Kaptolske biblioteke potječe iz 1808. godine. To je abecedni indeks u obliku knjige. Na omotu stoji:

Index
Librorum existentium
in
Bibliotheca
Ven. Capituli Pharen.
M.DCCCVIII.

Interesantan je prijepis jednog dijela oporuke kanonika Ivana Dubravčića, bivšeg profesora crkvenog prava u Padovi; na petoj strani toga kataloga piše:

»Prijepis jednog dijela oporuke prečasnog gospodina dra kanonika don Ivana Dubravčića, koja je u cijelosti vlastoručno od njega napisana i potpisana dne 17. kolovoza 1802.

Omissis.

Ostavljam i određujem, da cijela moja knjižnica bude postavljena i sjedinjena u knjižnici ovog prečasnog kaptola s izričnom zabranom, da se ne mogu bilo kome te knjige posuđivati izvan same knjižnice; ni prečasnim dostojanstvenicima ni prečasnim kanonicima pod bilo kakvom izlikom ili na bilo koji način; jedino ako presvijetli i prečasní monsignor Petar Galli zatraži, ne smije mu se to uskratiti, ali uvijek stime, da je dužan da vrati.

Don Ivan kanonik Dubravčić tako određujem.«

»Copia di una Particola del Testamento dell' qm. Sig.-n D.-r Can.-o D.-n Gio Dubravcich tutto scritto e sottoscritto di suo pugno e carattere nel di 17 Agosto 1802.

Omissis.

Lascio e dispongo che tutta la mia Libreria sia posta ed unita nella Libreria di questo Venerabile Capitolo, con **espresso divieto, che non possano a chi che sia esser affidati i Libri fuori della Libreria medesima ne dalle Reverendissime Dignità, ne dalli Reverendissimi Canonici**, sotto qualunque colore o pretesto. Alla sola richiesta dell' Illustrissimo e Reverendissimo Monsignor Pietro Galli non potrà esser data alcuna negativa, sempre però col debito della restituzione.

Dn. Giovanni Can. Dubravcich così dispongo«.

Na šestoj strani tog kataloga zapisano je:

N. B. Do dana 15. srpnja 1832. nalazilo se u ovoj knjižnici oko 2050 svezaka.

N. B. Fin' al giorno 15 Luglio 1832. vi si trovaron in questa Biblioteca Volumi 2050 c-a.

Na sedmoj strani nalaze se ovi podaci:

N. B.

U ovom indeksu početna slova L. B. L. P. L. D. ili samo B. P. D. označuju, da je djelo ostavljeno kao legat od monsignora biskupa Bonajutija, ili od prečasnog monsignora kanonika Dubravčića.

N. B.

Crveni inicijali označuju ormar, a crveni rimski brojevi označuju police.

Josip Marija Vranković, doktor obaju prava, kanonik i bibliotekar sastavio je ovaj katalog godine 1808.

N. B.

Nel presente indice le lettere iniziali **L. B. L. P. L. D.** ovvero la sola **B. P. D.** significano, che l'opera è stata lasciata per legato da Monsig.-r Ves-covo **Bonajuti**, o dal Rmo M.-r Can.-o **Politeo**, ovvero dal Rmo M.-r Can.-o **Dubravcich**.

N. B.

Le Iniziali **rosse**, indicano l'**Armadio**, ed i numeri romani **rossi** le **Canzie**.
Joseph Maria Vrancovich I. U. D. Canonicus et Bibliothecarius fecit
anno 1808.

Taj je katalog, kako je već naprijed spomenuto, ustvari abecedni indeks. U početku je pisan veoma pregledno i točno abecednim redom. Ime pisca ili prvo slovo naslova istaknuto je pisano. Opis djela: prezime i ime pisca, naslov djela, mjesto i godina izdanja, podatak o sve-scima, podatak o formatu knjige, podatak o darovaocu, signatura. Na pr.:

Alegrii, Francisci Xaverii, Homeri Ilias latino carmine
espressa, et accedit Alexandrias.
Bononie 1776. Tom. I et II. in 8°. P. l. r.
E. II. 1314.

Podatak o formatu knjige nije svuda označen. Katkad je naveden i izdavač. Ima i uputa na pr.:

Antoniutti, Storia d'Inghilt. fin all'an.

1763. T. 1. 2. Londra
N. II. Vedi — Littleton.

Littleton, Milord, Storia d'Inghilterra dai più remoti tempi
all'anno 1763. Tom 1. 2. Londra 1788.
D. N. II.

Na mnogim su mjestima signature promijenjene, precrtane i zapisane nove. Iako je ostavljeno mjesta za prinove, novonadošle knjige nisu se više opisivale prijašnjom točnošću. Prvo slovo nije istaknuto. čime se gubi na preglednosti. Knjige se popisuju jedna za drugom, vrlo gusto. Opis djela vrlo oskudan, uglavnom samo autor, naslov i signatura. Nema čak ni mjesta ni godine izdanja. U tome je nedostatak abe-

cednog indeksa, jer nedostaje dovoljno mjesta za prinove, čime se javlja potreba za novim katalogom. Važno je napomenuti, da je ovaj katalog najvećim dijelom pisan pregledno. U katalogu se nalazi pečat biblioteke, »Bibliotheca Capitularis-Pharensis«.

U popisu kataloga zastupane su sve grane nauke i književnosti: teologija, crkveno pravo, povijest opća i crkvena, mletačka povijest, geografija, matematika, astrologija, medicina i dr. Zatim latinski i grčki klasici, talijanski humanistički i kasniji pjesnici, prijevodi klasika na talijanski jezik, francuski enciclopedisti u suvremenim izdanjima, i t. d. U XIX. stoljeću pridolaze u biblioteku i knjige na hrvatskom, njemačkom i drugim jezicima.

Biblioteka obiluje rječnicima i gramatikama.

Te prinove unošene su u katalog sve do 1907. godine, kada je sastavljen novi na arcima papira, koji se onda počeo prepisivati u novonabavljeni abecedni katalog, opet u obliku knjige*.

U XIX. stoljeću biblioteka se popunjavala i dalje prema ukusu bibliotekara, a također i darovanim privatnim ostavinama. Tako su u biblioteku došla i djela novije talijanske literature (Alfieri, Manzoni Monti), njemačkih velikih pjesnika (Goethe, Schiller, Heine), političara (Metternich), povjesničara (Momsen), zatim različitih engleskih i francuskih pisaca.

Istovremeno pridolaze i hrvatske knjige, koje na kraju zaslugom bibliotekara Don Kuzme Vučetića (kraj XIX i poč. XX stolj.), prevladaju: Nalaze se u biblioteci izdanja Matice hrvatske, Matice dalmatinske i Jugoslavenske akademije, a također i druga djela iz hrvatske književnosti i nauke u XIX. i na poč. XX. stoljeća.

U prostorijama biblioteke nalazi se i ormar, u kojem se čuva arhiv kaptola katedrale u Hvaru. U tom se arhivu nalaze različni dokumenti počevši od XIII. stolj., koji se odnose u prvom redu na različita zemljišta, koja su pripadala kaptolu. Zatim, tu su zapisnici kaptolskih sjednica, različne oporuke, koje su se ticale kaptola, ugovori kaptola s privatnim licima i drugo. Ti dokumenti osvjetljaju ne samo povijest hvarske crkve, nego i političku, ekonomsku, kulturnu i socijalnu povijest otoka Hvara, Brača, Visa i cijele Dalmacije.

Treba napose istaknuti velik broj pergamena, koje se tu nalaze, a od kojih su mnoge publicirane u Farlatijevu djelu *Illyricum sacrum*, sv. IV., Venetiis 1769 (str. 238-279), zatim u *Codex diplomaticus*, što ga izdaje Jugoslavenska akademija.

* Da bi se vidjelo, kako i kakve su knjige popisane u ovom katalogu iz 1808. god., pa prema tome, kakve je knjige biblioteka tada posjedovala, navest ću samo nekoliko njih:

A) Latinski i grčki klasici:

Aesopi et aliorum Fabulae scelectae. Brixiae 1669.

All'icarnasseo, Dionisio, delle cose antiche della Città di Roma. Parte 1.a e 2.a Verona 1738.

Appiano Alessandrino, Historia delle guerre di Romani, Verona, 1730.

Catullus, Tibullus, Propertius. Venetiis 1553.

U toku vremena mnogi su darivali i oporukom ostavljali svoje knjige i knjižnice hvarske Kaptolske biblioteke, kao na pr. biskup Bečić (1759-61), kanonik dr. Politeo, biskup Skakoc, kanonik i muzičar Rafaelli, kanonik Zudenigo, biskup Carev i kanonik Marinković.

Godine 1905. u kaptolskoj sjednici 2. odnosno 3. kolovoza prihvaćena su i odobrena nova pravila o poslovanju biblioteke. Ta se pravila uglavnom ne razlikuju od onih prvih izglasanih još 1664. godine.

Prema tom pravilniku knjige se mogu posuđivati izvan biblioteke i izvan grada Hvara svećenicima i svjetovnjacima, razumije se uz jamstvo, koje će, kako se u pravilu kaže, od slučaja do slučaja kaptol odrediti. Takav način posuđivanja knjiga bio je već i ranije, jedino se ne zna, da li su se u XVII. stolj. i prije knjige posuđivale samo svećenicima ili i drugima. Znamo sigurno, da se na pragu XIX. stoljeća napredni hvarski liječnik dr. Julije Bajamonti, pisac i muzikolog, služio ovom bibliotekom.

Knjige se prema tome pravilniku posuđuju na dva mjeseca, a izvan grada Hvara na četiri mjeseca, nakon čega se može zatražiti produžet-

Ciceronis, M. Tulii, Opera omnia quae extant . . . , Venetiis 1589.

Ciceronis, M. Tulii, Epistolae familiares. Venetiis 1634.

Omero, l'Odisea tradotta da Pindemon.

Orazio Flacco, Opere recate in versi italiani da Gargallo.

Ovidii, P. Nasonis, Heroides Epistolae, Venetiis 1581.

Ovidii, P. Nasonis, Fastorum, Tristium et de Ponto Libri I—IV. Patavii 1763.

Phoedri, Fabulae, Patavii 1750.

Platonis Divini, Omnia opera, Basileae 1539.

Plutarchi Chersonensis, Moralia . . . Basileae 1572.

Plutarco, Vite degli uomini illustri Greci e Romani. Ven. 1620.

Polibio Storico Greco, de fatti de Romani. Tradotto per L. Domenichini. Tom 1, 2. Verona 1741.

Ptolomaei M. Alexandrini, Geographia. Venezia 1562.

Senecae, Anuae, Tragediae. Ven. 1667.

Tacito, G. Cornelio, Opere, annali, historiae de Germani.

Tradotto da G. d'Anghieri. Venezia 1644.

Terentius, P. Afer., cum commentariis variorum etc. Ven. 1586.

Balbi, Marchio, La Buccolica di Virgilio volgarizzata. Ven. 1767.

Osim ovih navedenih djela u katalogu su popisana još mnoga druga djela Cirerona, Ovidija, Fedra, Plutarha, Tacita i drugih.

B) Crkveni pisci:

Augustini, S. Aurelii, Hipponensis Episcopi et Docti Opera tomis decem comprehensa in fol. Parisiis M.DCXIV.

— Ejusd. Libri XIII. Confessionum. Coloniae Agrippinae 1649.

— Ejusd. Sermones ad Heremitas. gottico.

Hieronymi, Divi, Expositiones in Haebraicas Quaestiones super Genesim, nec non super XII. Prophetas Minores et quatuor Majores.

Hieronymi, Divi et Joannis Chrysostomi, in Epistolas Divi Pauli Commentarii. Coloniae 1531.

C) Talijanski klasični pjesnici i pisci:

Ariosto, L'Orlando furioso. Venezia 1651.

Boccaccio, Messer Gio. Il Decamerone, Venezia 1612.

— Ejusd. Laberinto di amore.

Dantis Aligherii Florentini, Monarchia. 1740.

Dantis Opere — Tom 1, 2, 3. Venezia 1731.

Alighieri, La divina commedia.

nje tog roka. Ako posuđivač ošteti ili izgubi knjigu, dužan je da plati punu odštetu. Ukoliko to ne izvrši, kanonici bibliotekari moraju ga bez ikakva posebna ovlaštenja kaptola prisiliti sudbenim putem da plati odštetu za knjigu. Vidjeli smo, da su slične mjere što se tiče nevraćenih knjiga bile prije neko 250 godina čak i strože.

Dalje se određuje, da će biblioteka imati dvije knjige: jednu za točan popis knjiga, a drugu za bilježenje knjiga, što se pozajmljuju.

Svake se godine na sjednici od 2. kolovoza imenuju dva bibliotekara; stariji vodi blagajnu biblioteke, a mlađi sređuje knjige i vodi ostale poslove biblioteke.

Na toj sjednici izvijestit će bibliotekari o stanju biblioteke, o nabavljenim i darovanim knjigama i kakvih i koliko knjiga je zatraženo na čitanje u prošloj godini.

Na istoj sjednici svake godine kaptol određuje dane i sate, u kojima biblioteka ostaje otvorena i na raspoloženju čitača.

Sva ta pravila nisu nova; ona su se primjenjivala već nekoliko stoljeća. Inventari su postojali, svake godine su se birala dva bibliotekara već od XVII. stolj., te je posve razumljivo, da su na tim sjednicama iznosili svoje uspjehe u radu kao i potrebe. Zapravo jedina novost u poslovanju Kaptolske biblioteke jest § 15. pravilnika: tu je riječ o zamjeni djela. Kaže se: »U slučaju da biblioteka posjeduje dva ili više istisaka jednog djela, tada prečasni kaptol u redovitoj sjednici odlučuje o zamjeni djela ili o dotičnoj prodaji. U slučaju prodaje cijeli se ubrani iznos ima upotrebiti za nabavu jednog ili više novih važnih djela.«

Po ovim pravilima postoji hvarska Kaptolska biblioteka sve do danas.

V.

Današnja hvarska Kaptolska biblioteka nalazi se u istoj dvorani, koju je dao sagraditi kaptol poslije smrti biskupa Bonajutia. Ona se nalazi u posebnoj kući uz katedralu, u kojoj je u prizemlju sakristija, a cijeli prvi kat je velika i lijepa dvorana, u kojoj je biblioteka.

Hvarska biblioteka, osnovana od biskupa Tome Tomasinija u doba punog humanizma prije Lucića, Hektorovića, Bertučevića, Priboje-

Macchiavelli, Nicolo, Opere, Tom 1. 2. 3. 4. 5. 6. Firenze 1782.

Macchiavelli, Il Principe.

Petrarca, Fran'co, Sonetti e Canzoni. Venezia 1564.

Petrarca, Rime coll' interpr. di Leopardi.

D) Latinski povjesničari:

Farlatti: Illyricum sacrum, sv. 1-8, Venetiis.

E) Crkveno pravo:

Alciati, Emblemata. Patavii 1618.

Alciati, Commentaria in Rubricas Juris Canonici. Lugduni 1538.

F) Matematika:

Boscovich, Rogerii Josephi, Elementor.^m universae Matheseos. Tom 1. 2. et 3. Romae 1754.

D'Alembert, Mr., Opuscules matematicque. Paris 1768.

vića i drugih hvarskih pisaca djelovala je bez sumnje na humanistički duh hvarske sredine XV. i XVI. stoljeća. Ona je svakako bila i u to vrijeme, a i kasnije, kad su djelovali i pisali Gazarović i Benetević, vrela, iz kog su oni crpli svoje znanje. Sâm Benetević bio je dugo godina orguljaš hvarske katedrale, dakle je djelovao pod istim krovom, pod kojim se nalazila i biblioteka. Nije nažalost sačuvan inventar, koji je god. 1664. sastavio notar Hektorović, a ni kasniji sve do 1808. god., kao ni popis knjiga, koje su se nalazile u biblioteci prije onih, koje je ostavio kanonik Vitaljić, da bi se moglo kazati, koje su se knjige nalazile u biblioteci u doba cvjetanja hvarske literature. Ali je vjerojatno, da se u njoj nalazila mnoga knjiga iz popisa 1808. god., koja je štampana u to doba.

Svakako je postojanje biblioteke hvarskog kaptola, u prostorijama sakristije katedrale, u kojoj se svaki dan sastajalo i do četrdeset članova hvarskog klera, bilo od velikog značenja za obrazovnu razinu toga grada. Mnogi su se od tih članova visokoga klera, koji su pripadali različnim hvarskim plemićkim, građanskim i pučkim porodicama, ne samo lično služili kaptolskom knjižnicom, nego su jamačno odnosili pozajmljene knjige i u svoje kuće, te tako omogućivali i drugima da se njima služe. A u tome i jest značajna misija ove knjižnice u njezinoj dugoj i lijepoj prošlosti.

Biblioteka je, nadalje, bez sumnje djelovala i na hvarske hrvatske književnike. A i obrnuto: hvarska književna i prosvijećena sredina tražila je sama od sebe postojanje takve biblioteke. S kolikim ponosom Hvaranin dominikanac Vinko Pribojević već godine 1525 u svom govoru ističe, da se u samostanu dominikanaca nalazi »egregia bibliotheca«. Postojala je na Hvaru i lijepa biblioteka franjevac.

Međutim, hvarska Kaptolska biblioteka bila je od svih njih najstarija i bez sumnje s njima zajedno bitno pridonijela stvaranju kulturne sredine u Hvaru kroz stoljeća.

G) Filozofija:

Deslandes, Mr., Histoire critique de la Philosophie. T. 1 . . . 3. 4. Amsterdam 1756.

H) pisci reformacije:

Erasmus Roterdami, Apophtegmata. Venet. 1531.

I) Mletački politički pisci:

Paruta, Paolo, Discorsi Politici. Venezia 1599.

J) Francuski enciklopedisti:

Montesquieu, Mr. de, Oeuvres — De l'esprit des Loix. Tom 1-6. Copenhagn et Genève 1759.

Montesquieu, Observations sur l'Esprit des Loix. . . Amsterdam 1751.

K) Ima i knjiga na hrvatskom jeziku:

Paulovich-Lucich, Ivan Josip, Skup govorenja. Venezia 1800.

L) Od inkunabula u popisu kataloga nalaze se ove:

Bernardi, Divi abbatiss Claravallensis, Opuscula, Brixiae 1495.

Hieronymi, Divi, Super quatuor Evangelia, Epistolas Divi Pauli, super Parabolas Salomonis, super Ecclesiastem, Psalmos etc. Tom 1. et 2. Venetiis 1497.

semigotico

Saraceni, Bernardi, Plautinae Commediae cum emendationibus. Venetiis 1499.

R é s u m é

BIBLIOTHEQUE DU CHAPITRE DE HVAR

Vers la fin du XVe siècle, et au début du XVIe, l'île de Hvar possédait des bibliothèques conventuelles, dont l'une dans le couvent des Dominicains (mentionnée par Vinko Pribijević dans son discours prononcé en l'an 1525) et l'autre dans le monastère des Franciscains.

Jusqu'à présent on faisait remonter à l'an 1661 la fondation de la bibliothèque du chapitre cathédral de Hvar, mais, d'après le document récemment retrouvé, et publié ici, cette bibliothèque aurait été fondée beaucoup plus tôt, au XVe siècle. Son fondateur fut l'évêque de Hvar, Tomo Tomasini.

Par testament, en 1461, l'évêque Tomasini laissait au chapitre cathédral de Hvar beaucoup des ouvrages à condition que les clercs du chapitre puissent s'en servir avec l'assentiment de l'évêque, mais sans les sortir de la ville de Hvar.

C'est ainsi que fut, en l'an 1461, fondée la bibliothèque du chapitre cathédral de Hvar. En 1481, le prêtre Lucian de Nicolinis, de feu Pavle lui a fait don des livres suivants: »Supplementium (Nicolaus de Ausmo: Supplementium Summae Pisanelle) et Rationale Duranti (Durandus Guillelmus: Rationale divinatorum officiorum).

En 1661, le chanoine Vinko Vitaljić a par testament, légué tous ses livres à la bibliothèque du chapitre cathédral de Hvar.

Des recherches poursuivies dans les archives de ce chapitre ont permis de retrouver, dans les comptes-rendus de ses réunions, des détails intéressants touchant à l'organisation et au fonctionnement de sa bibliothèque. C'est ainsi que nous savons que, en 1664, le chapitre de l'évêché de Hvar a désigné son premier bibliothécaire et institué les règlements devant assurer le fonctionnement de la bibliothèque. Le chapitre décréta ensuite qu'il devait être procédé à un inventaire des livres, que le bibliothécaire devait être choisi pour un an et qu'il devait tenir à jour un registre spécial sur lequel il inscrivait les livres prêtés.

Il était, ainsi que le procureur responsable des livres non rendus, et, pour un seul, passible de punitions sévères. Ce premier bibliothécaire, fut Hektor Hektorović. En dehors du bibliothécaire qui assumait la surveillance des livres, consignait les dons ou les acquisitions, tenait un compte exact des volumes sortis et rentrés, le Chapitre choisissait aussi, tous les ans, un »procureur trésorier« qui tenait la caisse et la comptabilité de la bibliothèque. Les ouvrages de cette bibliothèque étaient rangés dans des armoires spéciales, dans la sacristie de la cathédrale, mais leur nombre allant sans cesse en augmentant, il devint bientôt indispensable de construire des locaux aménagés à cette fin. En 1759, l'évêque Cezar Bonajuti laissa tous ses livres au chapitre cathédral à condition qu'on élève une salle de bibliothèque, ce qui fut fait aux frais du chapitre et c'est celle qui existe encore aujourd'hui.

Avec le temps, cette bibliothèque s'enrichit d'ouvrages provenant des legs de livres ou de toute une bibliothèque.

Le dr. Ilić, évêque de Hvar, qui fit beaucoup pour l'entretien et l'enrichissement de cette bibliothèque, institua en 1890, un fonds destiné à l'entretien des livres ou à l'acquisition de nouveaux ouvrages. Le premier catalogue date de 1808, c'est un index par ordre alphabétique, qui a la forme d'un livre.

Le 15 juillet 1852, 2.050 volumes environ, composaient cette bibliothèque.

Dans cet article, sont, un peu plus loin mentionnés les livres figurant sur le catalogue de 1808, pour montrer le niveau culturel des milieux intellectuels de Hvar à cette époque. Suit une courte description des archives du chapitre cathédral de Hvar qui sont aussi conservées dans la bibliothèque.

En 1905, le chapitre a adopté et approuvé de nouveaux règlements de fonctionnement de la bibliothèque, qui, dans l'ensemble ne font que reproduire ceux de 1664. Ils sont encore aujourd'hui en vigueur.